

LA VUS DE L'INSÜBRIA

fundaa in del 2004

Anatole Le Braz: “Striozz de Bretagna”

Scrivüü in del votcent, “Striozz de Bretagna” l'è la racolta püssee completa de tüt el folklor de Bretagna mai püblicaa in Italia. Anatole Le Braz cünta sù stori di elf che, in mezz a certi busch de tüt rispet e in sù i muntagn, incanten i ceregh, i sciur e anca i brigant. Gh'è el castel de la bela indurmentada, 'na storia che tücc cugnussen, gh'è el caval del Margéot ch'el bufa e el pesta i zocur perchè l'è amò adree a cercà el so padrun anca dopu püssee de cent agn. Gh'hin anca i veget che següten a pregà arent a la crus indue ch'el Dom Karis l'è staa metüü in crus; i gent de Bretagna, defat, hin féss tacaa a la religiun. Ma la presenza püssee bela l'è 'l mar (in qual-sessia sit indue te seet in Bretagna l'è mai püssee luntan de 100km) ,sensüal cume 'na dona quand che l'è arent a la tera, ma scür e gram quand che l'è luntan, scundüü in de la

scighera de l'Islanda (indue che naven i batei brétun a pescà)... Anatole Le Braz l'è nassüü in del 1859, fiö de 'n maester de campagna de maderlengua brétun. Despö de vègh ciapaa el diploma a Paris, l'ha scumenciaa anca lù a fa el prufessur a l'università de Rennes. L'è sta discepul del fulklurista François Luzel ch'el g'ha trasmetüü el spiret celtegh de la Bretagna e la manera de interugà cun pascenza e rispet i pastur, i pescadur, i marinar e i paisan “i omen püssee de bei maner de la nosta razza” per tiràgh föra tüt chii infurmaziun ch'el gh'ha druva per scrif i so liber che parlen di tradiziun de Bretagna. Le Braz l'è inamuraa de la so tera e di so gent. Per lù i süperstiziun hin chel ch'el resta de 'na cultüra fess impur-tanta de minga lassà murì...Un bel insegnament anca per nüm...

Süta a la pag. 2

El lögh l'è anema de'n popul

de l'Angiul Verunes

Una bona qualità del teritori l'è sintum de bun governa, ma quand che se varda inturna el par propi el cuntrari. Quand che perdum i carateristich particular del noster teritori, perdum anca la nosta identità cultürala de nüm e vemm a finì, al pegg, cumpagn de tücc i alter. Particularità, carateristich paesagistich e architetonich lucai hin rob bei, inscambi i periferii tücc istess del Piemunt a la Sicilia hin el brüt.

Un paesagg el var nò cume un alter! Un ecusistema ambienta l'è el früt de la storia e di tradiziun lucai del popul che ghe vif. El Lögh l'è l'anema d'un popul a l'istessa manera de la sua lengua e de sua la cultüra. Trà via in del rüü tüsscoss el tira scià dumà spaesament, sradisament e tensiun suciala.

La Luisa Bonesio, geu-filosufa, l'ha scrivüü vari liber che parlen de l'argument, vün di püssee cumplèt e aprufundii l'è de segür “Oltre il paesaggio, i luoghi tra estetica e geofilosofia”, liber stampaa de l'Arianna Editrice. La crisi eculogega per la Bonesio l'è duvüta a la crisi de l'amur.

Perchè l'amur el turna in del mund, l'è necessari che la turna la bellezza. La bellezza l'è nò quela d'un paesagg indifferenziaa: un minga-lögh, come ch'el ghe dis de spess la Bonesio, ma quela d'un paesagg trasfurmaa di generaziun che gnidün el sent cume el so, e ch'el gh'ha de tendigh cume ai so rob. Incö l'è minga inscì. Qual hin i culp de chela sitüaziun dramatega ch'el l'è 'dree a vif el noster teritori sufegaa di strad e de cementificaziun massif?

La prima causa l'è d'impütà a l'ignoranza, che l'è la süpunenza de vess süperiur a i noster antenaa e marcà giò tüsscoss del passaa come una manifestaziun folklorega e früt di süperstiziun popular. Chel resunament ch'el l'è quel ch'el fà nass l'asti per el passaa e per tücc i diferenz paesagistich e architetonich. Hin chii diferenz ch'el han de semper caraterizaa i noster ter. Alter culp hin quii a livel aministratif, e hin duvüü a la framentaziun del teritori a travers de miara de pian reguladur cumünai che tegnen minga cünt l'ün de l'alter

Süta a la pag. 4

A k u a d u u l z a

'Se l'è sücess? Giüsta 'dess che sem 'dree a fà sù l'Europa, e duarissum parlà tücc in ingles e descur de tematic internaziunai come la crisi in del mediurient, la cuncurenza di prudot cines de bun cumand (it: a basso prezzo), la Russia che la vegn rica di sura di, dü cantant, ma dü fiuretun de cantant i canten l'Insübria e dessurapü la canten in len

Süta a la pag. 4

La lengua veneta la gh'ha de vif!

El Cuordinament di Assuciaziun Venet, ch'el met in-sema 45 realtà che scumbaten per la difesa e la prumziun de la cultüra e la lengua veneta l'ha inviaa là 'na campagna per dumadàgh a tücc i conseier regiunai che la vegna recugnussüda uficialment la lengua veneta in del Statüt Regional.

Una legg ad hoc la pudaria vess strüturada in sül mudel de chela apruvada de la Regiun Piemunt in del 1990, che la tütela el piemundes ma anca el francu-pruvenzal, l'ucitan e el walser, o ben (oppure) cascà denter la lengua veneta in de l'elench di lenguf tütelaa de la legg 482 del 1999.

La quistiun l'è fess impur-tanta anca per nün che gh'avarissum de ciapà esempi e dàss un poo püssee de fà.

Per info:
www.raixevenete.net

Cent'agn de fisega in del segn de l'Einstein

El 2005 l'è staa designaa l'ann mundial de la fisega in memoria de l'ann 1905 quand che l'Albert Einstein l'ha cascias föra cinch articui che hann mudefegaa la nosta manera de vif e de vardà el mund. Gh'è mai staa un ann insci rivolüziunari cumpagn del 1905. Tücc el secul XX l'è staa passaa di scienziaa per cercà de verificà e de cumprend quel che l'Einstein l'eva dii, e anca adess in del secul XXI sem 'dree a invià di sund spaziai per verificà i prediziun de

la relatività generala. El 1905 l'è anmò atüal incö in del 2005. Einstein in del 1905 el gh'eva vintises agn, e s'era giamò laüreea de cinch agn in del Politecnegh de Zürich. In de chii agn l'el laurava in de l'Üfizzi di brevèt de Berna, e de sfros el legeva i articui di rezzerch scintifegh per restà agiurnaa in sù tücc i prublema vèrt. Eren i agn de la mecanega del Newton in due ch'el temp el passava per tücc a la medèma velucità segund 'dree segund, ma l'era anca

el temp di teurii del Maxwell in sù i und eletrumagnètegh. El problèma l'era che i und se cumpurtaven nò cumpagn di corp descrivüü de la mecanega del Newton e se cumprendeve nò el perchè. El Newton el diseve che se mi voo a 100 Km/h e un queivün d'alter gh'ha vöia de süperam a 110 Km/h, mi alura el vedraroo ch'el me se sluntana a 10Km/h. Se inscambi gh'è vün che viaggia a 100 Km/h cuntra de mi in de l'altra cursia, alura el vedraroo ch'el

Süta a la pag. 5

Popui del mund

- Anatole le Braz e la so Bretagna
-L'Arpitanà in di parol del Joseph Henriet

Cultüra

- Filusufia: Socrat, la cità, i legg
- Dossier: la cultüra Mod in di agn '60

Insübria

- Vila Ulmu: neuclassegh in sùl lagh de Com
- L'armament di Celta

Scienza e tenulugia

- 1905-2005: cent'agn de fisega
- La fantascienza del Poul Anderson.

Müsega

-I nùità püssee interesant
- Akuaduulza, el nöf del De sfröos.

Temp liber

- Infurmatega: i legg del Moore
- Rùbrica: i piant a la radis

Bretagna: el popul, la storia, i tradiziun

Süta de la pag. 1

✓ **Tradiziun:** l'anima di gent de Bretagna l'è semper satada purtada al sogn,al fantastegh e a tüt quel che l'è de föra de la comprension.Ancamò incö gh'è na permanenza e 'na bundanza de stori in del “Paes d'Armor”. Per fà 'n esempi,l'è in Bretagna che scapa el Giüsep d'Arimatea cunt el Graal prima de disparì. Anca el Merlin el striun l'è 'ndaa a vif in Bretagna quand che l'è vegnüü vegg,e lè l'ha cugnussüü la stria Viviana. Presunee de 'n stiozz l'ha decidüü de minga sliberàss per restà insema a la dona de ch'el sera namuraa. Forsi la püssee cugnussüda l'è la storia del Tristan e de l'Isolda che se namuren l'ün de l'oltra per culpa de 'n filter instriaa e pö finissen per murì tücc dü. Föra de l'usüal l'è la storia de la cità d'Ys:in di temp del rè Gradlon,in del secul ses,Ys l'è la capital de la Curnuvaia(na regiun de la Bretagna).L'è inscì bela che, cume la cünta sü 'na tradiziun de lì, i gent che stan de cà a Lutèce, che i hin adree a cercà un quei nom per la so cità de lur, caten föra de dàgh el nom “Par-Ys” (istess d'Ys),che dopu l'è vegnüda Paris. El rè el gh'ha semper adree na ciaf dora che la serviss de dervì la diga che la prutegg la cità. La so tusa,la bela Dahut,che ghe disen anca Ahès, che la fà 'na vita viziusa,l'incuntra el diaul,tüt vestii sü ch'el pareva un bel om,che 'l ghe dumanda,cume na prüva d'amur,de dervì föra la diga. La Dahut la grata la ciaf intanta ch'el so pà el dorma. E dunca el mar el taca a vegnì dent in de la cità. El Gradlon alura el mena i tol, in sül so caval,cun la so tusa sül grupun. Ma el mar el ghe cur adree, e na vus del ciel el ghe dis che se el vör nò murì,el gh'ha de trà giò el demoni ch'el porta dedree.El su-vran el fà quel ch'i gh'han cumandaa de fà e inscì el mar el taca a tiràss indree.Ys,però,l'è tüta in toch. La capital növa la vègn Quimper e intanta el rè Gradlon el finiss i so dì istess d'un sant, tegnüü sü de San Corentin. Intanta la Dahut l'è vegnüda 'na sirèna,de nom Marie-Morgane, e de quel dì lì la tira giò in fund al mar i marinar che se lassen incantà de la so bellezza.La legenda la dss ch'el sarà semper inscì fin al vernadi de la Crus quand che 'na Mèssa de reparaziun la sarà celebrada in d'una gesa de la cità sot al mar. Alura Ys

cumüniun,i spusalizzi, i batesem...Anca se gh'è pien d'assuciazion che trüscen per insegnàgh ai giuen el güst per i custüm de la tradiziun,l'è minga facil de truà amò in gir per la Bretagna vergün vestii inscì.In del temp che gh'è i manifestaziun de folklor,i custüm di donn sberlüssissen del sfarz di scussaa, che fan vedè quanci danee la gh'ha 'na famèia. La roba püssee uriginala in di custüm di donn de Bretagna l'è la petenadüra süratüt quela del Finisterre e del Morbihan. La petenadüra BIGOUDEN (regiun de Pont de l'Abbé) l'è forsi la püssee cüriusa, un temp

la sarà pü malarbèta e la Dahut la turnarà a vess 'na tusa.

✓ **I SANT:** la Bretagna di striun,di pueranem,di strii,di fad e di ciapìt l'ha cugnussüü na straordinaria fiurida di aureol. Gh'è centènn de sant. I so statuf de legn piciüraa fan bei i ges e i capèl de tüt la Bretagna. A dila tüta, hin poch quii ch'hin staa faa sant del Vatican (per fà 'n esempi: Sant Yves).Quii ch'hin püssee uficial hin staa recugnussüü di vescuf, i gent s'hin faa i olter de per lur. La so nuturietà de lur la passa nò i cunfin de la pruvincia e, sovenz, gnanca quii del pae-sot induè ch'hin veneraa.

✓ **I PATRONN:** i capp di Celta ch'hin sbarcaa in del secul cinch de la Bretagna Granda hin vegnüü i sant patron di set antigh vescuvaa: St Malo, St Brieuç, St-Pol-De-Leon, Dol(Saint Samson),Treguier(St Tugdual),Quimper(Saint Corentin),Vannes(Saint Pater-n). Fin'al secul sèdes, la tradiziun la ghe dumanda-va a tüt i gent de Bretagna de 'ndà, almanch 'na vöлта in de la vita, a fà el pelegrinagg di catedrai: el “Tro Breizh”(el gir de Bretagna). Chi ch'el faseva l'era ubli-gaa a fà tüt el viaggi quand ch'el crepava, però, el nava innanz ogni set agn de la medèma lunghèzza de la so cassa de mort...

✓ **I CUSTÜM E I PETENADÜR:** la Bretagna la gh'ha 'na varietà de custüm de minga cred. Gh'è anca un prover-bi ch'el fà: *“Kant bro kant giz / kant parrez kant iliz”(cent paes cent üsanz / cent prevost cent ges)*. I bei custüm, trasmetüü de 'na ge-neraziun a chel'oltra, i eren , in di temp indree , metüü sü in tücc i dì de festa , ma, al dì d'incö, i cu-stüm tradizunai vegnen fö de rar del vestee, dumà per i ucasion im-purtant: i *“pardon”*, i prim

cumüniun,i spusalizzi, i batesem...Anca se gh'è pien d'assuciazion che trüscen per insegnàgh ai giuen el güst per i custüm de la tradiziun,l'è minga facil de truà amò in gir per la Bretagna vergün vestii inscì.In del temp che gh'è i manifestaziun de folklor,i custüm di donn sberlüssissen del sfarz di scussaa, che fan vedè quanci danee la gh'ha 'na famèia.

La roba püssee uriginala in di custüm di donn de Bre-tagna l'è la petenadüra süratüt quela del Finisterre e del Morbihan. La petenadüra BIGOUDEN (regiun de Pont de l'Abbé) l'è forsi la püssee cüriusa, un temp

piscinina, despö el 1930 l'è vegnüda de prupurziun che lassen lì!

✓ **I “PARDONS”:** i *“pardons bretons”* hin di mani-festaziun de fervur religios,celebraa dent i ges o i capèl cunsacraa de 'na tradiziun milenaria. I fedel vegnen a cercà la remission di so fal o per dumandà 'na quei grazia.I pardons püssee grand hin fess impressiunant anca se hin manch fervent de qu'i piscinit.La pruce-siun, che se svolg a la bass'ura,l'è la cerimonia püs-see uriginala: gh'hin di bander e statuf di sant menaa inturna di omen e di tusan vestii cunt i custüm tradiziu-nai e gh'hin risc de pelegrin, prevet, vescuf che canten 'na sfraca de cant.

Despö de la pruceSSION el scumencia la festa profana che l'è istess de 'na festa de paes.

✓ **LA LENGUA BRETONA (brezhoneg):** del punt de vedüda linguistich e etnich i Brétun hin püssee ve-sin ai Irlandes e ai Gales che ai Frances. Del secul quater fin'al set l'Armorica l'ha ospitaa i gent de la Gran Bretagna ch'i eren adree a scapà de l'invasiun anglo-sassona, inscì l'è nassüda la Bretagna, e la lingua bre-tuna l'è vegnüda la lingua parlada in de l'Armorica. In del secul nöf sot a la dinastia Nominoé l'è staa 'l mu-ment de la püssee granda difusiun de la lingua bretu-na, ma despö d'i invasiun di Normann e l'ünion cun la Franza,la sitüaziun l'è müdada e la lingua püssee dru-vda l'ha scumenciaa a vess el franzes.

L'assuciazion U.D.B.(union pour la défense de la lan-gue bretonne)che l'ha scumbatüü per l'insegnament facultatif de la lingua bretuna in Bretagna, l'ha ute-gnüü in di licei e in di scöl nural.

✓ **EL TRISKELL:** el triskell l'è 'n urnament sül güst de 'na crus che la pirla cun tri vortes che simbulizzen la tera,el fögh e l'acqua. El gh'ha 'n urigin celtega,e l'è staa truaa in d'un frach de sit, anca in Lumbardia.

Carlu Pinchèt

L'Arpitania e i noster radis pre-celtegh

Bianch l'è restada viva. “Arp” l'è un toponim pre-indo-europee, che el significa “ai pee di brich”.

El gh'ha sens de stüdià la lingua

El Joseph Henriet l'è sta in di agn '70-'80 un pruta-gunista del muviment au-tounumista in Val d'Aosta e l'ha culaburaa cun l'au-tonumismu basch. Al di d'incö l'ha bandunaa l'ati-vità pulitega e l'ha decis de dedicàss a l'alevament.

Cusa el s'intend cun Arpi-tania?

L'Arpitania l'è na regiùn cun al center el Munt Bian-ch, in duè che l'è restada viva la lingua neolatina uriginala, franco-pruven-zàla, che mì gh'hoo riba-tezaa arpitan. El franco-pruvenzàl el se parlava in tüta la Svizzera “francesa” d'adess, (ma lì, l'è scum-pars de centcin-quant'agn),in del Liunes, in Savoia, in Val d'Aosta e in certi valad a nord de Süsa. In-tanta che inturna al Munt

arpitana? Ogni lingua l'è una visiun del mund particular. I lenguf hin i ögg d'una persua-particulara: cun püssee ch'hin i ögg, cun pussee gh'è la probabilità de re-solf i prublema del mund. Defend la lingua l'è 'me defend la diversità biologi-ca intra i nimai. I lenguf hin in semper 'dree a müdà. L'arpitan l'è semper staa li-gaa al mund agrest; per diventà modernu, per de-scriv la realtà d'adess, du-varissum tirà föra di vus moderni. Quatr ögg veden mei che dü. Ma gh'è min-ta la volontà poulitega de fà sti rob, perchè sem vi-tim de la glubalizaziun me-ricana. De solet restum sül pian fulkluristegh, cun cor e teater, che ritarden dumà la mort de na len-gua.

Qual hin i ligam intra i Alp ucidentai d'adess e el sò

passaa bascoïd?

I Alp hin zon de conserva-ziun, in tüt i camp, anca linguistich e cultüral.

In Val d'Aosta i salass hin rivaa despö che i ruman even trà intoch la sò capi-tal e han fundaa una növa capital a Curdelan. I sa-lass parlaven l'antiga len-gua pre-indoeuropea, che incö l'è parlada dumà in di paes basch. Tanci toponim di noster part vègnen de la lingua basca, ma la cul-türa uficiala la ghe da a cuntra a chii stüdi chì. In del Bie-les gh'hin tanci nom de cità e de fiüm che gh'han curispundenza in di paes basch; l'è el cas de Les-suna , Zumaglia. El Cer-vin el vègn de “Herbinia”, che l'è cumpost da i parol basch “Kerre Binia” (cima muntuosa de sass). El Munt Bianch l'era numi-naa “Munt Malarbèt” ‘me la scima püssee volta di Paes basch. Di stüdius ‘me el Wolf e el Terracini han stüdiaa el sustrat ba-sch in di Alp ucidentai. Anca la mè parentèla Hen-riet l'è present in di Paes basch me “Harrieta”: el vègn de “Har”, che in ba-

sch el significa sass. Te-gnum present in mèret anca el toponim Anrieta Canaves. I salass han las-saa passà l'Annibal, che el gh'eva minga mir per la sò tera.

Qual hin i pruspetif de l'ünion europea?

Tücc sperum in l'Europa di popui, ma l'Europa la du-varia vess 'me na grand Svizzera, una cunfedera-ziun de Stat, ma minga 'me quii d'adess centralizaa, ch'hin nassüü de l'upre-siun. Se duaria laurà per na növa Europa, ma gh'è minga volontà. L'Europa di popui in d' ogni cantun, ogni popul el gh'ha di pu-ter decisiunai fort. Mu-vimenter federalista vecc cent agn n'han parlaa, e inscì la Lega, ma tücc han faa un pass indree. Andem vers l'Europa di banchee, minga di cumunità. Fà l'Europa l'è impurtant, per-chè incö ghe metum a andà in Finlandia 'me na volta a andà da Aosta a Chatillon. Pürtrop anca in Svizzera hin adree a de-scur se acetà el mudel centralista de Francia e Italia, ma mi speri che i

popul svizzer saran cun-trari.

L'autunumism el gh'hà un fütür?

Mì pensi de sì, ma beso-gna vess bun de specià. I federalista gh'hin de sem-per, ma hin mai staa deci-sif. Ma l'è impurtant el fat che ghe sia un queivün ch'el tegna volta la bande-ra perchè i Stat centraliz-zaa han esaurii el sò pruce-ss storich: hin adree a giuntàss in la Uniun Euru-pea per tardà la sò scum-parsa, l'ultem trabalz. I grüp federalista hin 'me i und del mar: und piscinit, ma prima o pö, ghe sarà l'unda che strusarà via chii Stat chì. La Lega l'era sta-da buna de incid, ma pö l'è vegnuda men ai sò ubietif. L'estrema manzina l'ha mustraa püssee aten-

ziun a chii rob chì, e in li-nia teorica anca Lenin e Stalin i eren d'acord cun l'autodeterminaziun.

L'è impurtant a cunfruntas sü chii tematic chì?

L'è impurtant a cumünicà e evangelizà. In del ime-diat chel Europa chì e la glubalizaziun andaran inn-anz, ma semper püssee stüdius meten in diescüs-siun la glubalizaziun. Chi che cred in del pru-gress cuntinuf o l'è un pir-lòt o l'è un ecunumista, cum' el diseva el La Tou-che. Minga dumà de pan el vif l'om, el diseva el Crist. El prugress cuntinuf l'è impussibel, gh'è biso-gn d'un regress cuntrulaa, decrèss, cuntentas de poch.

Lurenz Büs

Agn 60: la cültüra MOD

La cültüra Mod (abreviazion de l'ingles “moder-nist”) la nass in Inghilterra in de 'l prinzipi di agn '60(despö gh'è staa anca ‘n “revival” in de la fin di agn setanta):un muiment nöf e revolüzionari ri-spet ai temp passaa.I giuen di riun de la periferia i vureven ‘n’imagin növa e i han inventaa ‘n “look” senza difet(smart),’na quai manera de ‘ndà in gir(Lambretta e Vespa) per vess indipendent e passà i serad in di “clubs”a balà. La müsega ch’i preferiven l’era el R&B,el SOUL e el SKA de la Giamaica.Despö han tacaa a vegnì fö ‘na sfraca de “band” müsicai furmaa de suna-dur mods,cumè i SMALL FACES,i CREATION e suratüt i WHO(e dopu JAM,MERTON PARKAS,SQUIRE). L’invasiun di disc SOUL che rivaven de la Mèrica(STAX,MOTOWN)l’ha purtaa a la nascita de la scena NORTHERN SOUL. I “clubs” de l’Inghilterra del nord i eren semper pien de mods rivaa in sü i sò scooters prunt a balà per tûta la nocc;e per riessì a balà senza vess strach i mandaven giò ‘na sfraca d’ anfetamin(purple hearts)...A Brighton i even tacaa anca a urganizà i prim radünad,dopu vegnüü famus per via ch’i segütaven a sbates cuntra i ROCKERS; In sü tücc i giornai d’Europa han tacaa a püblicà articui e sumeianz. I gent scumenciaven a pensà che l’era adree a süced vergot:i giuen se revultaven.Però i eren minga interesaa de pulitega,la sò filusufia de lur l’era:”bei net anca in cundiziun ustiaa”.

√ I SCÜTER: I mods i eren mia tant sciur e l’era fess ustiaa per lur vègh scià ‘na machina.Però i gh’even bisogn de ‘ndà inturna per bugià de ‘n club a l’alter e i han tacaa a crumpà na sfraca de Vesp e de Lambret che mudificaven e ghe tacaven là pien de speget e de acesori vari. I naven semper inturna in rosc e i faven a gara a chi ch’el gh’eva el scüter püssee bel. √ I VESTII: I mods vureven semper vess perfet anca s’i eren di uperari o di magüt e alura spendeven tücc i danee ch’i gh’even per crumpàss i vestii.I purta-ven ‘na speci de divisa: cravata e giachèta a tri buton e, prima de tüt, polo FRED PERRY, jeans LEVI’S e ai pee CLARK’S DESERT BOOTS. Despö ognidün el pu-deva anca müdà un zich, però i eren mai rob trop descumpagn de ‘sti chì.Tücc però i gh’even ün PARKA,’na giacca de l’esercit merican fess granda e colda che la nava ben per nà in vespa, inscì de minga svunciàss i pagn.

√ MODS VS ROCKERS: I nemis di mods i eren i rockers,n’altra “sotacültüra giuenil”,forse püssee cugnussüda anca chì in de nüm .I eren a l’upost di mods: ghe piaseva i motuciclet fess gross (HARLEY-DAVIDSON),n’altra sorta de müsega e suratüt i se vestiven sü de pel negra,i meteven sü ‘na sfraca de brilantina e i ghe piaseva minga tant el saun. Quand ch’i se truaven in de la strada i tacaven semper lit e i finiven a pügnatun e pesciad. In sü la spiaggia de Brighton o in sü chèla de Margate, la pareva propi ‘na guera perchè i eren fess tanci e la pula la saveva nò se fà.

√ QUADROPHENIA: Quadrophenia l’è ‘l film püssee impurtant a descur di mods. L’è staa scrüü di WHO, ch’i han anca faa la culona sunora. El prutagunista de “quadrophenia” l’è el James Michael Cooper(Jimmy).L’è ‘n bagai semper ‘dree a buzzà cunt i sò gent el gh’ha ‘n mestee che ghe pias nò e tüt quel ch’el gh’ha per tiràss fö l’è la sò cumpagnia de mods: el Dave,el Chalky e el Spider. Despö de na vacanza cui sò soci a Brighton,e dopu vess staa menaa via de la pula per via de ‘na buzzada cunt i rockers,el turna a cà tüt cuntent,ma ‘na volta a Lundra el capiss che i rob hin nò adree a nà cume lù el vurariss: la sò mam la gh’ha truaa i anfetaminn ch’el gh’eva in de la sò stanza e el sbat fö de cà, el se fa licenzià e el vègn a savè anca che la sò murusa l’è nada cul sò amis. El decid alura de turnà indree a Bri-ghton, ma anca lì el ved che quel che lù el cunsiderava el so idul (Ace), l’è adree a fà el fachin. Alura anca l’ùltima di sò ilüsiun la dispariss,el ciapà la Vespa de l’Ace e el la sbat giò de ‘na filera de scöj...

Carlu Pinchet

Filusufia-Socrat,la cità,i legg

In del “*Simposio*” el Platun el ghe fà dì a l’Alcibiad che el So-crat l’è diferent de tücc i personn d’in ier e d’incö perchè el se tègn de luntan de la pulitega. El Socrat el se rivolta minga a cuntra Aten e l’isca-pa nò per salvà la pèl. Ligaa a la sò cità per tûta la vita l’ha acetaa anca la legg. El Socrat el s’è semper muvüü in tra rus-cèt de poch personn, bagaiot e omen, senza tegnìla trop lunga, ma cume in d’ una ciciarada in tra amis. Inscì l’è a l’ upost de la pulitega ateniesà; minga per el Platun però, che ‘l ved un pensee pu-litegh püssee marcaa. El Socrat el ghe dis ai sò paisan de cia-

pàss a cör prima la cità e dopu i casc de la cità e, vist e cunsideraa che la cità hin amò i sò abitant, el cunsèj l’ è chel de vegnì semper püssee sae. El Socrat el partiss del sò “*minga savè*”, sichè l’ è ubligà a ciamàghel ai cervel-un: in del descur cun chii olter se vègn a savè. In gir per Aten el se n’ incorg che chi che sa hin i artesan perchè i ghe fan vedè ch’ hin bun de fà el me-stee sò de lur. E per capì se anca i pulitegh hin bun de fà el sò de mestee? Sti chì i san un bel nagot, ma i se creden de savè. Per maravèja l’en sa püssee el Socrat che almanch el sa de savè neagot. De chì la vègn fö l’*irunia* del Socrat che ‘l cia-pa per bun tücc i respost e pö el ghe demustra ch’hin canaa.

Bress Malighet

El Lögh l’è anema de ‘n popul - süta de la pag.1

e vören dumà purtà i fabrich e el rü ai limit del teritori cumünal, tant per fà min-ga vidèi, a la facia de la respunsabilità pulitega. L’ istess cumpurtament sariss cumpagn che se vialter per netà cà vo-stra, trii via tüt el rü a cà del visin. L’ignuranza e la mancanza de respun-sabilità insemi anca a la curüzion dila-ganta fan el rest. Gh’è anca una certa voluntà specifega de giuntà in del brüt tûta l’Italia. Voluntà in del brüt?

Sì, perchè anca i paes püssee piscinit fan de tüt per vègh i emblema metru-politan (ipermercaa, center cumerciai, svincul aütstradai), che hin pö i spazzi indifferenziaa e de mera fünziunalità che gh’hann però una forza putenta cumè, ma inavertita, de umulugaziun cültüra-la, tant che de-strütüren i lögh e spiata-ren i poch carater uriginai e qualitatif che eren restaa. Anca la pussibilità de me-moria e d’identificaziun hin scancelaa via, tant che certi volt te capisset pü se te seet in montagna o in pianüra, se te seet a Milan o a Buenos Aires. La gent l’ha minga capii che la mudern-ità vera la nass minga a cupià i alter. La mudernità vera l’è in de la tradiziun. El Lucal l’è minga simbul de resistenza a la mudernizzaziun, ma l’è la furma natürala, nurmala, e alura ogni volta mu-derna.

El Lucal l’è qualità, ricchezza, muderni-tà, desvilüp, vitalità cültürala, e l’è min-ga returna al passaa o del passaa, ma l’è cumunità autonoma e libera. El Lucal l’è gnà la desulaziun, gnà el gris de la cültüra ünega o del pruvin-cialismu talian.

La culpa l’è anca di architè, ma per la Bonesio l’architè l’è anca un’artista che gh’ha de respetà el sò temp e i senti-ment de la gent. Se incö i noster gent senten pü de vess ligaa a ‘na cumüni-tà, l’architè de cità, cumpagn de’n sra-disaa, el cugnussarà mai la sicürezza di furn architetonich, che vegnen dumà de ‘n om che pö vif in d’un sit due che la respunsabilità cumünitaria, individüa-la e puletega l’è anmò forta. In Svizze-ra presempi gh’hin nò di problema in-scì gross per l’ambient propi perchè i citadit hin respunsabel e cugnussen in detali i scern ch’ hann faa. Incö l’è tüt istess, tüt brüt, perchè hem perdüü i noster cumunità, e alura nis-sün artista l’è pü bun de rapresentà

l’anema de ‘na cumunità, perchè la cu-munità la gh’è nò. Incö la civiltà, i valur cumünitari cundi-vidüü gh’hin pü. Incö sem dumà d’in-dividüf sradisaa, che vivum in d’un’epuca post-muderna, in due che gh’è tüsscoss via che la nostra storia e la nostra cültüra, e alura ciapum i furn e i art di alter cültür e di alter po-pul. Tèl chì bel e s’ciarìi perchè gh’è tanta gent che dovra i uget etnich, al post de duvrà i sò.

L’ünega sulüzion l’è in del federalismu, che pö vess el vulin per respunsabi-lizà amò e strütürà amò i noster cu-munità autonom, in manera che i lögh ciapen de nöf vita e poden vegnì tra-sfurmaa de nöf de la forza creatrisa de l’art. Dumà ‘na cumunità libera e cuntenta la pö nass amò. Dumà chi che gh’ha fidücia e dumà chi che gh’ha la forza de prugetà el sò fütür de lù e quel di sò fiö el pudarà dàgh indree l’anema a la nostra tera. Dumà nüm podum vess i güardian de la nostra tera cumpagn di noster pa-der prima de nüm, e cumpagn de i noster bagai in fütür.

El früt del laurà di noster antenaa, che han faa sü el noster teritori (ovri de canalizaziun, cultivaziun agricula, ma anca indüstria e cumerz e tüt i alter ovri de l’ingegn üman che gh’ha daa furma e anema a la nostra tera) el pö nò andà innanz a vess uget de cum-pra vendita o svendüü a l’ültem rivaa. Nüm in prima persona gh’hem de creà de nöf i noster cumunità. Nüm incö sem s’ciaf, strüsun, nomad e ipocrit citadit del mund, mund che pö vess de nissün e nissün el sent cume el sò. Gh’hem de tegni in pee i autunumii lucai e el federalismu per creà i cundiziun per turnà amò liber e padrun a cà nostra.

In paes cumpagn de la Catalunya, pas-saa el grisüm de la ditadüra franchi-sta, la cültüra, la lengüa, i scienz e i art han truvaa de nöf forza e vigor. La crisi che impresuna la nostra tera l’è caüsada de la mancanza de libertà d’espressiun cumünitaria e de l’ane-gament di noster sentiment identitari in del mar de l’upressiun culuniala del centralismu ruman e mundialista. Che el nöf el poda nass amò de l’anti-gh per turnà a vess mudernu senza cupià di alter.

La Luisa Bonesio la insègna Estetica a l’üniver-sità de Pavia. La ghe dà adree de ‘n quai agn a elaburà un pensee geufilosofich di diferenz teri-turiai e la se cuncentra suratüt sü i muntagn e i regiun di Alp. In tra i sò over gh’hem de segnalà i laurà püssee recent: ‘*La terra invisibile*’ (Marcos y Marcos 1993); ‘*Geofilosofia del paesaggio*’, Mi-mesis 1997, 20012; ‘*Passaggi al bosco. Ernst Jünger nell’era dei Titani*’ (con Caterina Resta, Mimesis 2000).

Luisa Bonesio
Oltre il paesaggio

‘Se l’è sücess?

süta de la pagina 1
gua insübrica. E chii dü chî hin dumà i püssee numinaa de mezz a ‘na missolta de cantautur, de grüpet e de grüpetit che ghe vann adree.

El prim l’è, anca per el respet de la sò figüra, el nost Enzo Jannacci che l’è turnaa indree in del sò Milan e chel olter l’è el Davide Van De Sfroos

ch’el süta a cantà, semper püssee mèi, el sò Lagh de Com.

L’Enzin despö d’una sfraca d’agn l’è turnaa a fà sù un disch tüt in milanes “Milano 3.6.2005” (che l’è anca el dì ch’el scomenza el sò tour) e a cantà anmò, cun di nöf rangiamet sül güst del Paolo Conte, i sò vegg canzun che parlaven del Milan de quand che l’era giuin lü, cun l’amur che ghe büiva dent in di venn (“Per on basin”), a lü che fiö d’un terun l’era vegnüü sù de piscin e l’eva imprendüü a vurègh ben a la cità che l’eva uspi-taa, tant de vegni el cantant in lengua milanese

püssee numinaa in del dopguera (“Ohé son chî”). L’è turnaa a cantà del Milan partigian i in de la semperverda “Ma mì”, a cüntà sù i stori di barbun in “El

portava i scarp del tennis” e de tücc i prublem a d’alienaziun che ‘na zità, che in di agn sessantave l’era ‘dree a sgrandiss föra senza regulaziun, el se tirava adree.

E se Dio vör, despö d’un quei agn de ricerch in sù legend del Lagh de Com, el Davide Van De Sfroos l’ha faa sù un bumbunin de disch de l’atmosfera gotica in due che strii, strion, gent e razzapaia (it:gentaglia) del lagh, pueranem (it:fantasmi) che vegnen indree in del dì di mort i ghe dann vita a chel’ aqua dulza che, de squas des agn l’ispira el Davidun laghee.

Pensí che adess, de là di sò solet cunzert in Alt’Italia e in Bass’ Italia, el Davide el narà inturna in Eu-

ropa a fà sentì la nosta lengua e a cüntà sù de la nosta gent a Berlin, a Brussel e a Madrid, zità che el sararà sù el sò “Akuaduulza-Tour” el 14 de Magg.

Grazia al Davide, semper püssee giuin in Insübria i pöden scultà la sò lengua de lur e infularmàss (it:entusiasarsi) cunt i sò canzun, come l’è ucurs vernadì 25 de marz in de l’Insübria svizzera, a Lügen, per la prima data del tour, in due che el Davidun, intra ‘na canzun e l’oltra, el parlava cunt el pùblegh in insübrich.

Dopu d’ogni növa canzun tücc, pien de fularma (it: entusiasmo), ghe bateven i man e ghe vusaven “brau!” e a la fin, quand che l’ha tacaa cunt i sò vegg sücess, ghe staa un gasaghee de no di (it:

un baccano incredibile): i ticines cantaven a scarpa-gòss (it: a squarciagola) e mì, de mezz a lur, hoo sentüü debun l’Insübria in di oss e, per un quei menüt, hoo giügaa a cred de minga vess un “Frate-llo d’Italia... parapà, parapà, parapà-ppappà-ppappà!!!”.

Paul Antugnel

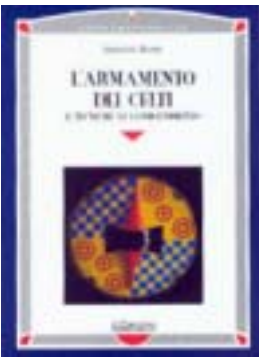

AKUADUULZA TOUR

Dat in Insübria de l’ “Akuaduulza-Tour”:

- 25/2 Lügen (Palazzo dei Congressi);
- 5/3 Vares (Teatro cittadino);
- 6/3 Lod (Teatro alle Vigne);
- 11/3 Com (Teatro Sociale);
- 20/3 Codvila, Pavia (Thunder Road);
- 11/4 Milan (Teatro Smeraldo);
- 24/4 Marcal, Milan (Palatenda)

L’armament di Celta

L’interess sura i realtà storic del temp di ruman ch’hin a la bas di identità regiunai del dì d’incö l’è sempre püssee fort e radicaa.

In chel liber che se parla, in maniera ciara e patenta, de ‘na banda del desvilüp de l’art de la guera di popui celtigh de l’epuca prerumana e rumana e de l’oltra di carateristich tenu-

logich di armament di pupulaziun celtegh. La manera de scumbat de chi gent chi l’era fess influenzada da la cultüra e de la religiun che eren fess impurtant per tücc i member da la società de quand i nasseven finchè i scampaven. Un liber che l’è ‘na nuità e un esempi de tagné a ment per vedè cumè l’archeulugia sperimentala la sies buna de spiegà mia dumà la storia antiga ma anca i radis de la realtà del dì d’incö.

Giuan Banfi el ghe dà adree a stüdiaa de fess tanci ann la storia e l’archeulugia di celti e de l’evo de mezz. Del ‘93 el tira insemma copi di armi e giuiel purta in mustra püsse de quaranta volt in Italia e a l’estero. El so lurà el se invia là del esaminà i reperti, de spess mia intreggh, e el riva ai ripruduziun traa insemma cunt tennich di temp passaa e del dì d’incö e materiai che, massimament, i se duperaven a l’epuca.

In del 1999 l’ha traa insemma el grüp de rievucaziun strega di Insubres ch’el ghe dà a trà in pé ricustruziun de la manera de vif di celti insüber ch’han fundaa Milan prema del V secul i.C.

Marcel Picamei

Giuan Banf (Giovanni Banfi) -
L’ARMAMENTO DEI CELTI E
TECNICHE DI COMBATTIMENTO
Il Cerchio Iniziative Editoriali; Prezzi: 13 €; pag. 128.
Per cumand e infurmaziun: ilcerchio@iper.net
o tel. 0541 775977 (fax: 0541 799173)

Paroi
Insübrich

Peviu - piccione

el rispurscèl - il riccio

Lösc - luccio

articioch - carciofo

Erburin - prezzemolo

STORIA DE ‘NA CA’ PISCININA MA GRANDA : VILA ULMU

Vila Ulmu la rapresenta ‘n perfet esempi de sfarzusità sül lagh de Com. L’è stada vursüda in del 1782, de Inucenz Udelasch diendent del umonin Papa che el gh’ha daa l’incumbenza al brau Simun Cantun. La custrüziun l’è stada terminada in del 1796.

I neud Raimund i han ciapaa in eredità Vila Ulmu in del 1824. El marches Giorgiu Raimund el gh’eva vüü in tra i sò ospet l’Imperatur d’Austria, el prenzep de Metternich e el marescial Radetzky, tücc in del 1838. In del 1883 la proprietà l’è stada crumpada del düca Guido Viscunt de Mudron. In del 1926-27 el cumün de Com l’è entraa in pusess de Vila Ulmu e gh’ha faa un sit de manifestaziun cultürai e artistegh impurtant.

Del 1982 Vila Ulmu l’è anca sed del Centro Alessandro Volta, organismu scientifegh d’autorità culegaa cun di atenei e cun di scienziaa de fama internaziunala. La vila, de stil neoclasseg, l’è stada cumissionada del

marches Inocenz Udelasch e tirada sù in sù ‘n sit del secul XVII numinaa “de l’Ulmu” per ‘na pianta seculara che al dì d’incö la gh’è pü.

I laurà ghin scumenciaa in del 1782 sota i diretif de l’architèt Inocenz Ragazzun ma, despö, i Udelasch han ciamaa el Simun Cantun, architèt lumbard de l’età neuclassesga che, grazia a la sò belità, l’è staa in cas de medegà i pastrügn del sò culega. L’edifizzi l’è staa finii, in de la part centrala, in del 1789, invece i corp laterai, (traa giò püssee innanz), hin staa tacaa là in del 1796.

L’ann adree, la superba dimora l’è stada inugürada del Napuleun che l’era rivaa cun la sò spusa Giüsepina e la surela Elisa. Gh’han lauraa insèma el pitur Dumènègh Puzz cunt i fredèi Carlu, Lüca e Isèp, stücadur e decuradur, e el scültur Franzesch Carabèl.

Despö la mort de l’Udelasch in del 1824, l’edifizzi l’è passaa al Giorgiu Raimund, ch’el gh’ha rangiaa el piazz

zal denanz e el gh’ha faa sù la Darsena.

A causa del sò sustègn a l’insürezion de Com del 1848, el Raimund l’ha duvüü tuvaia via in del Cantun Tesin, inscambi el palazz l’è staa sequestraa di austriach e trasfurmaa, cunt un dagn seri, in caserma.

Turnaa in del Lumbard-Venet in del 1859, el Giorgiu Raimundil’ha uspiataa a Villa Ulmu el Garibaldi; ul general, vengedur a San Fermo, l’ann adree l’ha maridaa la tusa del Raimund, la Giüsepina, ma el spusalizzi l’è staa anùlaa del tribünal.

In del 1882 la vila l’è stada vendüda al düca Guido Viscunt de Mudrun che l’ha inugüraa l’ultem period padrunal de l’edifizzi.

Irena Anghiler

1905-2005 centenari di descuvert püssee gross de l'Einstein

Süta de la pag. 1
me se visina a 200 Km/h. Tutt quest l'è esperienza cumün a tücc quii che viagen in utustrada al di d'in-cö. La lüs, che l'è un onda eletrumagnetega, la se cumporta minga insci. Se mì fudessi in sù un ragg de lüs ch'el viagia in del vöi a 300 mila chilometer al segund, alura in tücc i cas vedaroo semper tücc i alter ragg che me vègnen

arent o se sluntanen semper a la medèma velucità de la lüs. Chèschì l'èra un problema insurmuntabil e l'era necessari mudefegà la descriziun de la natüra per vegnìgh a coo. L'Einstein in del 1905 l'ha pùblegaa la teuria de la relatività restrengiüda per spiegà tüsscoss. In pratega el disevea che la velucità de la lüs l'è una custanta e nissün la pò süperà. Pö un uget ch'el viagia a 'na velucità volta cumè el se scürta in de la direziun del motu e el pesa semper cun püssee che la velucità la crèss. La roba püssee impurtanta l'è però che el temp el passa minga per tücc in de la stessa manera, ma dipend de la velucità. Se mì voo a 'na velucità vesin a quella de la lüs, alura el mè temp ghe meterà püssee a passà rispet a vün ch'el stà fermu. Presempi se gh'è una partesèla ferma che pò vif in media un centesim de segund, quand inscambi la se möf la pö vif anca per un quei menüt a segunda de la sua velucità. In de la relatività el temp l'è pü in müdabel, ma l'è diferent a segunda de la velucità de l'uservadur e cun püssee se và de pressa, cun püssee el temp ralenta. Aplicaziun tenulogegh diferent hin basaa in sù la cureziun relativistega del temp, presempi el sistèma de pusizunament glubal, el GPS e el nöf sistèma europe Galilee, gh'en han de besogn per fà savè la pusizun giüsta in sù la tera ai naf, ai reuplan e ai sotamarin.

L'Einstein el se ferma minga chì, ma cun la relatività generala in del 1916 el capiss che l'aceleraziun e la gravità hin la roba medèma e el desvilüpa i cunzet de spazzi e temp e je relaziuna insèma a travers de la geometria del spazzi. In pratega el spazzi-temp l'è cumpagn de 'n tessüü elastegh ch'el se defurma se ghe te ghe metet a sura un uget pesant. I ragg de la lüs che vegnen di stel lontan, viagen in linia rèta in fin'a nüm. El Soo però el defurma el spazzi in gir a lü in due ch'el se punda, e in pratega el cürva i traietori di ragg de la

lüs. Se nüm gh'dem 'n ugiada ai stel de 'dree del Soo, desquatum che i vedum spustaa rispet a quand che el Soo l'è minga lì denanz. La prima pröa sperimentala l'è stada utegnüda in del 1919 de l'Eddington, un astronom ingles, che l'ha vardaa i stel intratanta che gh'era scür in de 'n ecliss del Soo. Incö la relatività l'è fundamentala per stüdià i orbit di sund spaziai che ghe van arent al Soo.

L'è minga finida, perchè la relatività spiega la geumetria del spazi-temp e alura hem pudüü stüdià per la prima vöta in de la storia de l'umanità, i urigin del spazzi-temp e capì quand e cume che l'ünivers l'è nassüü. De la relatività generala la vègn föra diretament el resültàa che el cosmu l'è in espansiun de squas 14 miliard de agn e che l'è nassüü a travers del Big Bang (el Gran Bòt). Prima de l'Einstein se pudeva nò stüdià i urigin de l'ünivers in maniera scientifega e cureta, e dumà i filosof e i religius se inventaven di rob campà per aria. In del 1905 l'Einstein, che l'è regurdaa da tücc cume el pader de la relatività, l'ha faa minga dumà quel.

Lü' l'è passaa de la descriziun dell'infinitament grand, a el micruscopedament piscinin, cul dimostrà l'esistenza di molecul e di atom.

Prima de l'Einstein nissün el credeva debun che la materia la fùdess discreta, e se pensava che i atom fùdesen dumà di uget matemategh comod per fà i cunt. L'Einstein el fà vidè che inscambi i atom gh'hin debun, a travers de la spiegaziun di moti brownian. In pratega quand che gh'hem un bicer d'acqua e ghe metum denter di granit de pölin (se vardum cunt el micruscopi) vedum che i van inturna a casacc innanz e indree. Perchè el süced insci? L'è ladin, el dis l'Einstein, perchè i granit de pölin i pichen a cuntra i molecul d'acqua e vegnen rüzaa innanz e indree. Insci l'Einstein l'ha pudüü anca stimà i dimensiun di molecul. Se dis che a l'Einstein gh'è vegnüü in ment la sulüziun del prublèma intanta ch'el beveva un caffè e che se dumandava quant che el liquid gh'ha de vess viscus per permet a i molecul de zücher de deslengüass denter. Incredibil!

Semper in del 1905 poeù l'ha spiegaa anca l'efet fotueletregh, quel che adess dovrum per i fotocelül per fà dervì i port de per lur o per i panèi sular per creà energia elètrega. L'Einstein l'ha in pratega demustaa che la lüs l'è minga dumà 'n onda, ma anca 'na parte-

sela, un quanto d'energia: un fotòn. Idea revolüziunaria per el temp: nissun el pudeva pensà che i und eletrumagnetegh e i partesei pudessen vess descrivüü in a la medèma manera. Questa l'è stada l'idea che l'ha faa nass la mecanega quantistega e l'ha dervii la üss a i stüdi de l'atom e di nüclei ch'han purtaa a el furna a micround, a la tele, al computer e a tücc i strüment mèdeggh di uspedai per i diagnusi e la cüra di malatii. L'Einstein per la descuerta de l'efet fotueletregh l'ha ciapaa el premiu Nobel per la fisega in del 1921. Anmò in del 1905 l'Einstein el capiss che la massa e l'energia hin la medèma roba e che vüna la pò vess trasformada in de l'altra. Questa idea la permet al Fermi e al grüp de Los Alamos de fà sù la prima bumba atomega, anca se l'Einstein l'ha mai cuntribüü ativamente in del sò desvilüp, l'Einstein l'è cunsideraa istess el pader de l'energia nücleara. Grazia a la furmula de l'Einstein gh'hem i centrai nüclear e podum prudüü energia a travers di reaziun nüclear.

In di agn adree al 1905 l'Einstein el met giò i fundament anca per la descuerta del LASER (Lüs Amplificada a travers de l'Emissiun Stimulada de Radiaziun), che l'è basilar per tanci tenulugii che dovrum incö. I CD per la müsega, i DVD per i film, i püntadur laser, i fiber otich, i letur de codes a bar, strüment diferent che se dovren in di reuplan, in di naf e in di uspedai, vègnen tücc föra di articuti scientifegh de l'Einstein e incö l'è minga pussibel pensà de vif senza.

I aplicaziun di teurii de l'Einstein hin minga finii, tant che anmò adess i fisegh hin 'dree a stüdià 'n'altra descuerta de l'Einstein: una fas de la materia a temperadüra bassa

cumè, tant che i nüclei di atom se meten tücc insema per furmà un ünegh cundensaa nüclear ciamaa Bose-Einstein. Vüna di aplicaziun l'è quella di interferometer atomich che se dovren per mesürà i variaziun lucai de la gravità in sù la Terra, e servissen per truà i puzzi de petroli o alter giaciment de minerali.

L'impurtanza del laurà de l'Einstein l'è fundamental sia per el present sia per el fütür. Tücc i aplicaziun che hin staa tiraa föra e tücc quii che vegnarann föra in del fütür, demustren netament l'ingègn de l'Einstein, e dunca a resun i omen del 2005 gh'hann de dàgh un tribüü e gh'han dunca dedidicaa l'ann mundial de la fisega propi quand che gh'è el centenari di sò püssee gross descuert scientifegh.

Angiul Verunes

El Poul Anderson l'è el mè aütur de leteratüra preferii perchè l'è bun de met insèma la cugnussenza di mitulugii antigh e la fantascienza per sundà i cunsegüenz del noster present cumprendel in manera püssee ciara.

L'Anderson l'è vegnüü al mund in del 1926 a Bristol, in Pennsylvania (USA) de gent d'urigen danesa. El sò pader l'era un ingegnee ch'el se spustava de spess per i sò laurà e el fiö Poul l'ha viagiàa insèma de lü per el mund sia in Merica sia in Europa.

El Poul l'ha tacaa a scrif quand che l'era anmò un stüdent de fisega a l'üniversità del Minnesota. El s'è laüreea in del 1948 e pö, a part un quei laurà de assistent, el ciaparà mai la carera acadèmega, ma el se dedicarà a la scritüra de

fantascienza.

El Poul Anderson l'è un cugnussidur precis di sagh e di legend nordich e tira denter di sò liber i elf, i trol, i gnom, i nan, i dagher, cumpagn del J.R.R. Tolkien, ma in maniera diferenta. I elf in Tolkien hin l'incarnaziun di bun sentiment üman, per l'Andersen inscambi hin squas el cuntrari: hin persunagg spietaa, ferus, avid e senza 'na muralità cristiana. Gh'è de nutà che el Poul Anderson el scriverà giò el sò prim liber de fantasy *“La Spada S'cepada”* in del 1954, cuntempuraneament al Tolkien, ma el gh'ha minga vüü l'istess sücess leterari. El Poul defat l'era un passiunaa de fantascienza e l'ha scriüü debun poch racunt de fantasy, senza mai met giò una saga cumpagna de quella del Tolkien.

El Poul l'ha saüü però cligà insèma fantascienza e fantasy, passaa e fütür in maniera minga banala. I sò stori hin maseraa, de scundüü, de mitulugia, tant che l'è minga facil a intendel a

'na prima letüra. I sò persunagg presempi hin semper eroich, ma hin minga di süperomen: hin omen e donn cumpagn de nüm, che viven denter del drama de la vita. Hin persu-nagg eroich propi perchè sann acetà cun curagg el sò destin de lur. Di vòlt l'è

ciar che lur ciapen i medèm carateristegh di Dèi de la mitulugia nordega, che intenden ben che l'ültema bataia de lur, el Ragnarok la purterà a la fin del mund, ma acetan cun curagg el scumbat, perchè

l'è part de la sò vita de lur, e l'è anca el cumpiment necessari de la storia de tücc. La storia de tücc, sì, perchè el Poul Anderson el da una sò visiun de la storia cumpagna de quella che gh'era in de l'Età de Mezz: la vita singularda de tücc i individüf gh'ha el sò curunament in de la storia cumünitaria de tüt el sò popul de lur. I persunagg vegnen eroich minga dumà

per i sò aziun de lur, ma per i racunt legendari che quii che vegnen adree ghe faran sù per regurdà.

I cumunità lucai e i popul hin vün di argument centrali in di liber e in di racunt de l'Anderson, e vègnen anca vüna di sulüziun ch'el pruponn per resolf i prublèma del present.

El Poul Anderson el spusa l'abilità de legg el present per criticà certi scerni de la nostra sucietà, insèma a cüntà sù cun irunia el fütür. El Poul l'è defat un artista

ch'el rapresenta el noster mund e el tira föra i prublèma del noster temp in maniera che tücc poden intendì. El Poul el cugnuss ben che l'è püssee ladin a vidè i magagn di alter inveci di noster, e alura i alien ciapen di carateristegh üman e la lota contra i extraterester l'è una manera per criticà certi cumpur-tament e ideì üman.

In *“Nissüna tregüa cui Rè”*

La fantascienza del Poul Anderson - prema part

gh'è anca un descurs ch'el sà de puletega. I alien vören un Stat centralista per cuntrulà i terester, e el Poul ghe dumanda a travers de vün di sò persu-nagg üman s'el fùdess minga mèj el feüdalesim, “un sit tüt noster, de fàn part, in due che gh'hin cumunità rich de tradiziun e unur, in maniera che tücc poden ciapà i decisiun püssee impurtant, un balüard de libertà a cuntra el semper püssee fort pudè centralizaa... mila maner diferent de vita. (...) un mund de Stat piscinit, trop piscinit per creà prublèma gross, ma fort assee per mantegnì 'na sò identità (...) in maniera de vess bun de resolf i sò gùaia de per lur e in de la maniera che preferissen”.

I cumunità lucai hin la solüziun del prublèma de vègh a che fà cunt una demucrazia falsa, in due che la persona l'è lassada de per lee denanz a el Stat upres-sur. I cumunità furnissen di orghen intermedi per prutegg la demucrazia e i scerni individüai, in due

che tücc poden esercità i sò dirit de lur in maniera persunala, e minga a travers di burocrat statai.

I alien ciapen anca la carateristega ümana de andàgh a cuntra a la natüra, a cuntra a la tera, a cuntra i dirit di popul de vif a cà sua in de la maniera che vören, e per chii resun chì vegnen scombatüü. L'Anderson l'è mai banal: gh'è mai la lota del ben a cuntra al mal.

I sò persunagg hin proble-matic: se dumanden s'hin 'dree a fà i scerni giüst e cerchen de capì i scerni di aversari, e per certi vers je cundividen. Gh'hin aversari, mai nemis de destrugà e de tirà in nagot. L'Anderson l'è bun de 'ndàgh denter in di persunagg e fàghi capì al letur.

Tanci vòlt el süced de truàss a pategià per l'ün al post de l'alter, ma a la fin gh'è semper la dumanda: “l'era necessari? (...) per una cuntruversia pulitega?” (de *“Nissüna tregüa cunt i Rè”*).

Angiul Verunes

Süta in sül nümer 5

Müsega: de l'Hinson al Bloomfield i nuità püssee gross del mercaa

MICAH P.HINSON
“And the gospel of progress”
(Sketchbook/Goodfellas)

PAOLO CONTE
“Elegia”
(Atlantic/Warner)

ERIC CLAPTON
“461 Ocean Boulevard-
Deluxe edition”
(Universal)

THE DEREK TRUCKS
BAND
“Live At Georgia Theatre”
(Columbia)

MIKE BLOOMFIELD
“If You Love These
Blues...”
(Kicking Mule/Fantasy)

W.I.N.D.
“Groovin’ Trip”
(Artesuono)

El Micah l'è un artista de tegné a ment 'mè vün di püsse in gamba di ültèm temp. Vegnüü grand a Abilene, Texas, de una fameia cristiana, el Micah l'ha müdaa adress in tera d'albione per truà la sùa via müsicala de lü... *And the gospel of progress* el gh'ha la vena di gran cantatur. La sùa müsega l'è un percurs ch'el partess del Bob Dylan, per rüà al Tom Waits, despö de vess passaa travers el Leonard Cohen, fina a rüà al di d'incö cunt el Will Oldham.

Gh'hem propi de trass gio el capel in frunt a 'n gran maester de la müsega. Denter in del sò ültèm laurà el pianista de Asti tira a man el jazz ma el rüa fina ai sunurità sùdamerican. El garbù de strüment el te lassaa de sass anca perchè el Conte el ghe laurà adree de mat a la fusiun di sunurità di musicista. A dila tüta, l'è menu nustran del solit ma de segür anca püssee profund, püssee visceral. *“Elegia”* l'è un album che'el gh'ha de vess scultà de nocc quand la gent la dorma ma vergögn el gira per la cità...

L'album 461 Ocean, che i critich disen ch'el sia vün di püssee bei del “slowhand”, el salta fö amò in ediziu deluxe. L'ex guitarista di Cream, el s'era pena raspaa fö del tünel de la droga e per tirass amò insemi l'ha cataa fö el clima de Miami. Brani cumpagn de, *I Shott the sheriff (Marley)*, *Steady rollin man (R.Johnson)*, *I Can't Hold Out (Elmore James)* e *Motherless children*, fan saltà fö el Clapton püssee fort, che, tra l'olter, fà vidè i sò qualità solistich. Per i passionaa de l'Eric l'è minga de perd.

Nöf album del vif per la band del Trucks, el giuin ghtarista di Allman. *Live At The Georgia Theatre* el met in mostra qualità artistich de prem livel. El Derek el gh'ha talent de vend e la dimostra in tanti brani denter de l'album Cunt el pensee a l'Otis Rush, al Muddy Waters e, l'è ciar, al mai desmentegaa Duane Allman, i Trucks van cumpagn de 'na lipa in del CD che, tra l'alter l'è dupi. La müsega la scor libera in tra el rock e el blues per rüà a fà scultà di jam session fess interessanti.

CD dupi per regurdà el Mike Bloomfield, ghitarista bianch. *“If You Love These Blues, Play ‘Em As You Please”* l'è un umagg al blues e ai sò interpreti ch'el faa saltà fö l'amur del Mike per la sùa müsega de lü. In tra i olter salten fö brani de livel cumpagn de *“Death Cell Round Blues”, “City Girl”; Mama Lion”, “East Colorado Blues”*. E se l'è mia assee pudari scultà nöf brani de gospel: *“I Must See Jesus”, “Farther Along”* e *“Peace In The valley”*... El regord del Mike l'è amò vif...

I furlan W.I.N.D., in de l'ültèm laurà sunen insemi al tastierista di Allman, el Johnny Neel. L'identità de la band l'è ciara: puro rock-blues a la manera di agn '70. El Jimi Barbiani (guitara), el Fabio Drusin (Vus, armonica e bass) e el Sandro Bencich (bateria) han imparaa ben la leziun di grandi del passaa e, a scultà *“Groovin’ Trip”* se capess sübet. Vot brani in tra tüt in duè che i jam e 'l sun vintage del trio, pugiaa del Neel, el tira fö el mei. De segür val la pèna de spend un quai euro.

LA VUS DE L'INSÜBRIA

“L'assuciazion cultürala La vus de l'Insübria l'è furmada de studius, ricercadur e passionaa, de temp impegnaa in de la descuerta e in de la prumuziun da la cultüra de l'Insübria, chel teritori in duè che se dovren i variant lucai de la lengua insübrica, ciamada anca lumbard ucidental”.

Abunament

La “Vus”, in del 2005, la taca a vess stampada regularment ogni trii mes. Per vegh el giurnal a cà e perd minga gnanca ‘n nümer versa in sül cünt curent postal n°

59989681

Intesataa a “La Vus de l’Insübira”
Per info: servizzi abbonament “La Vus de l’Insübria”:
vus@insubria@libero.it ; 339-6855147

Curs de lengua insübrica

Per chi che vör cugnüss l'attività didattica de insegnament de la nosta lengua o el gh'ha intenziun de tirà in pee un curs de insübrich in del so paes, el gh'ha de metess in cuntat cunt la nosta segreteria urganizativa.

Per infurmaziun püssee detaiaa :
duttur Paul Antugnel, 338-3336373

Storia mezza de grignà de ‘n sabet nocc a la fin de Genee

Sabet 29 de Genee 2005 la redaziun de la “Vus” l’ ha festegiaa la « Giübiana » in d'una baita sura a Mandèl (ai “Salvasc”). A la sò manéra, s’ intend... Ciapèm ‘na cumpagnia de maltrainsèma, el pueta de Mandèl Elio Cantun, un caminèt pizz e ‘na pigota de strasc e i ingredient per passaa ‘na sirada in legrìa gh’ hin propi tücc. El puntèel l’è per i vot e mezza ai Caviaa de Lech, ma el Paul Antugnel el se perd in de la scighera... Quand che el riva a vultra pödum inviàss e nàn: el Bréss e el Marcel Picamèj i se meten denanz a la caruana e i tachen a rampegà sü per i brich del Grignun. Lassèm i machin ai fupun de Sumana: cume aperitif la ne specia ‘na sgambada sü per un sentee fusch indue la spüzza di caver la ne fa parì la cità luntana mila mja. El Marcel, che l’è ‘n brau bagai, el gh’ha scià ‘na lümera lètrega (ma l’ha desmentegaa el baghèt) se de nò res’ciarèm de tuplicà a ogni pass. I stomegh i tuntògnen— me i sò padrun — ma a la fin vedum un ciar, dervissum l’üss e... miracul! L’Elio Cantun e ‘n bel fughèt i ne dan el benvegnüü. Giüst el temp de cavàss föra i paltò e sota cunt i antipast. El piat fort — gnànca a dël — l’ è el risòt e lüganega e, tra ‘n bicer de nustranèl e ‘na cantada de l’ Elio invium a ‘impienti el sach. Dent per dent, l’Angiul Verunes el ne dis che sem minga bun de parlà insübrich perchè a Saronn l’ è tüt diferent.

Puzzöö el varda la burnis a nà in scendra e i lügher ch’ i sguraten depertüt e pö el stròlega ch’ in de st’ ann chì rivarèm a tremila copi de tiradüra. Efèt del nustranèl? Mah! L’ è squas ura de culaziun; salüdüm l’Elio Cantun e la sò miee e giò a tumburlun per la mülatera. Chi che riva ültèm el paga de bef! El puntel l’ è per i fögh de San Giuann. Cun buna pas del Genee!

Bréss Malighet

I piant ...a la radis

Picea abies

Pèscia russa: l' è na pianta semperverda che la pô rivà ai 50 meter e passa de altèzza. L' è fada sùl gùst de piramid cunt i broch urizzuntai regular che a la fin gh'han tacaa di bruchèt ch' i dunden giò. Al cuntrari de l' abièzz, i fòi de l pèscia russa hin tacaa in manera regulara inturna ai broch, hin de 'n verdun fusch, lungh al massem dü ghèi e mèzz, cun 'na seziun redunda e ch' i spungen 'me gügg. I fiur mas'c, piscinit e sutil, i lassen 'nà el pòlin che l'è 'na pulvarina gialda; i fiur femin, lungh 15 ghèi i dunden giò, a diferenza de chii de l'abièzz che inscambi hin drizz in pee. Hin culuraa de russ suratùt quand ch'hin giuen.

La sumenza marüda la borla fò di squam di pign e la va in tera.

La pèscia russa la se tröa di 800 ai 2.000 meter in süi Alp. L'è l' arbul de Nedal.

In medesina se dovren i casciad, i fòi de per lur o taca sù ai bruchèt. I casciad i se caten in del mes de fevree, avril prima ch' i se dervissen e i se destachen a man; fòi e bruchèt tüt l' ann. L' è mèi a duvrà i casciad fresch, se de no fài secà a l' aria, ma minga al soo diret. Föj e bruchèt hin semper a sotman.

La pèscia russa la gh' ha di proprietà balsamich, espeturant, antisetich, rübefasent. Principi atif: oli esenzial, resin e tanini. I destinaziun de la pèscia russa hin amò chii de l' abièzz o pèscia bianca.

FORSTMEISTER

Ingredient: pèscia russa – abièzz– pin silvester- la-res nustral –zenever cumun – achilea mila fòi.

Met dent in d'un liter de s'gnapa (*it.: grappa*) 5 güzz (*it.: punte*) de casciad de pèscia russa, 6 d'abièzz, 4 de pin silvestèr e 5 de lares nustral, 15 balin de zenever e 1 de achilea. Lassà la butèia al soo per quindes di. Despö alter 3 selman cribià e lassà lì per un quei mes.

E se racumandem... destachí semper, per rispet di busch, i casciad di piant vegg.

Bress Malighet

Nòtt e Di

Bèv Paccia e Divertiss

Avert tücc i dì di 7 ur de sira ai 2 ur de nocc
Piazza Insübria, Milan 02-45480040
www.nottedi.com antonella@nottedi.com

L'Internèt

De sit iscee bei gh'hen è in gir poch. Per chi che ghe piass la grafica, ma anca per chi che l'è passiunaa de cultüra populara. Un sit de minga perd.

El sit de riferiment per chi che l'è interessaa a la lengua bulugnesa. Nutizzi agiurnaa de spess, leteradüra, curs... val ben un'ugiada.

Un giornal storegh esempi per tüt quei che ghe dan adree a laurà sura i lenguf minoritari. De vidè per forza magari... per abunass.

Te gh'heet amò de cambià el PC? Culpa de la Legg del Moore

El scimes del 2000 l'è stà un scherz? L'è pussee impurtant la legg del Moore o i legg del Murphy?

L'infurmaziun tenulogica (IT) l'è 'na materia nöa, l'è rivada tüt d'un bot di laboratori militar in di noster cà e adess l'è 'na part impurtanta de la nosta vita. De norma la se considera gnanca cumpagn de 'na scienza tradiziunala (cume pö vess la fisega o la biulugia). L'è anmò viva la memoria del rebelot che l'è vegnüü föra poch innanz de l'ann 2000, quand ch'in tüt i gazèt e i televisiun se parlava del "scimes del milèni".

La pagüra milenaria de la fin del mund l'era stada purtada innanz a ciapand cume scüsa la poca cugnus-senza de la realtà tenulogica che l'era rivada in cà no-sta: "I banch, i tren, i reuplan, tüsscoss se fermerà", insòma propi un quarantot bel e servii. E invéci ? Tüt l'è andà ben, e sem chì anmò adess cunt i istess prublèma de prima. Ma alura cume l'è pussibel a generà un frecasseri inscì grand de'na roba che a la fin de la fera, l'è sparida insèma al büsciun di butèj del spü-mant ? La risposta l'è ladina. La magioranza di per-

sonn capissen poch de tenulogia (e se l'è per quest hin minga tegnüü a savè tüsscoss), ma anca i personn che ghe lauren denter ghe meten del sò per creàss 'na certa fama de giügatun.

Per chi che fa un mestee in del camp de la tenulugia, gh'è minga un dì che passa senza vègh un nöf prublè-ma, de spess se laura püssee de 12 ur al dì, se tira innanz cunt liter e liter de cafè, e i divertiment hin poch. Per quest anca i scherz che se fan parlen semper del laurà, insòma l'è 'na vera e propia filusufia de vita. Tüt el par che sia nasüü in del 1949 a la bas de l'aviaziun mericana Ed-wards a North Base. Chichinsci el laurava el capitan Edward A. Mur-phy, un ingegnee impegnaa in d'un pruget de l'Air Force ciamaa MX981, che gh'eva cume ubietif el stüdi de 'na decelerazion impruisa sura a i personn. Un dì, intratanta ch'el fava un cuntrol, l'ha descuert che gh'era un fir cablaa al contrari, e a ciapandesela cont el lettrista el nava inturna e el diseva : "Se gh'è 'na manera de fà 'na roba falada, lü el sarà bun de falàla" che l'è pö vegnüda la prima legg del Murphy: "Se un queicoss el pö nà maa, el narà maa". De quel dì in tücc i camp de la tenulugia l'è scumenzada 'na raccolta de legg e fras che l'è cugnussüda in gener cume i "Legg del Murphy" (in del riquader te podet vidè i legg pus-see cugnussü).

Ma i legg del Murphy hin minga un cas isulaa. In del prucess de desvilüp de l'Internèt gh'è un rosc de per-sonn, sucietà, üniversità che de mestee meten giò i standard per la cumünicaziun.

In tra i centènn de ducüment che te podet legg (per cunvenziun a tücc i ducüment ghe disen RFC cunt ta-caa un nümer) te podet truà l'RFC793 (la pruposta del prutucol TCP che l'è a la bas de l'Internèt), ma anca l' RFC1295 che l'è titulaa: " I duses verità del fünziuna-ment di red infurmategh". Se passa de la prima legg

che, se ved che l'è scriüda de 'n ingegnee, la dis: "La gh'ha de nà.", a la pussee enigmatega terza legg : "Cunt un rüzun assee fort, anca i purscei pöden sgurà. Però l'è minga per forza 'n' idea bona. L'è ustiaa a capì in due naran giò, e el pudaria vess periculus vess setaa giò sota de lur in del bel ch'in 'dree a sgurà.". Insoma gh' en è propi de divertiss. Ma minga semper sti legg hin scriüü per grignà. Una di püssee impurtant che l'è 'dree a inflüenzà la nosta vita, e soura-tüt el nost purtaföi, l'è la "Legg de Moore".

Luntana mila mja di legg del Mur-phy l'è stada però anca lee "in-ventada" in cinq minüt. El Gordon E. Moore l'è vün di fundadur de la famosa fabrica de micropruces-sur l'Intel, in del 1965 el dueva fà una relaziun sura al desvilüp di microprucessur e l'ha tirà föra questa previsiun: "a di-stanza de desdot mes la capacità di un prucessur el sarà semper al dupi". E se sa minga se per buna sort, o per stàgh adree, l'è propi nada insci. Insoma se te see domandet perchè te seet ubligaa a müdà el com-puter insci de spess (la legg l'è stada aplicada a tûta la tenulugia de cunsüm in general), la culpa l'è de la Legg del Moore. Al dì d'incö un queivün el pensa che el sarà impussibel in di agn che vegnarà tegnì el pass cunt chela legg chì perchè l'è fisicament impussibel nà sot-ta a la dimensiun de l'atom per fabregà i nöf CPU, ma cunt di recent descuert in del camp de la fisega quan-tistega, la sfida l'è propi quela de faàghela.

Tant per tacàm a quel che se diseva al prenzipi, despö ch'el "scimes del 2000" l'è passaa senza fà dagn, el prossim disaster informategh el gh'ha giamò 'na data e 'n'ura precisa : el 19 de Genàr el 2038 ai 3:14:07. In de chel mument chì in tücc i sistema UNIX/LINUX el temp el se fermerà. Però mì a stoo quièt. E se invéci stavolta i fan debun?

Paul Puzzöo

I LEGG DEL MURPHY

- ✓ Se un quaicoss el pö andà maa, andarà maa.
- ✓ Se gh'è una pussibilità che un rosc de rob vaghen stort, quela che la farà el dagn püsse grand sarà quela che andarà maa.
- ✓ Se una roba l'è impussibel che la vaga maa, andarà maa istess.
- ✓ Se te vegnen in la ment quater pussibilità per una roba de andà maa , e te feet de tüt per minga fài capità, alura, una quinta pussibilità, che t'heet minga calculaa, saltarà föra.
- ✓ Tücc i problema che se lassen andà de per lur, van de mal in pesg.
- ✓ S'el par che tüsscoss i vaghen ben, l'è ciar che t'heet desmentegaa de verificà un queicoss.
- ✓ Fa un suris ...duman el sarà pesg.
- ✓ I rob i van a maa tücc insèma.

El fütür de la nosta lengua

Cara gent, uramai l'hem dii tanci volt, ma hin mai assee per tegné a ment che, per fà vif la nosta lengua, gh'hem dumà de parlàla. In di agn hem vest che anca i maderlengua talian, se la vören söl seri, pöden imprend a parlà l'insübrich.

Inlura, el diventa amò püssee impurtant, parlagh ai nost fiö per sütà a fà vif la nosta lengua e un toch de la nosta storia.

CULABURA A LA “LA VUS”

La Vus l'è el giurnal de la gent d'Insübria, e per la gent d'Insübria. La Vus la gh'ha besogn de la sua gent. Se anca ti te vöret da vus a la nosta tera scrif insem a de nün!

Per info:

vusinsubria@libero.it
339-6855147

RECLAM IN SÜ “LA VUS”

El nost giurnal el vif de abunament e del laurà de un rosc de volontari.

Adess innanz anca ti te pödet fa vergot per fa vif “La Vus”.

FICCIA UN SPAZI PÜBLICITARI

Se te seet interessaa ciama töt i cundiziun a la nosta segreteria:
vusinsubria@libero.it
334-3810532

I to fiö i te sculten.
Parlegh insübrich

TERRAINSUBRE

Terra Insubre la gh'ha la sò sed, a Vares in cuntrada del Frascun (via Frasconi) al nümer 4, verta tücc i mercurdì de sira di 9 ur innanz.

Se te seet interessaa a liber e rivist che parlen de la storia celtega e lungubarda, a l'Insübria e a la Lombardia, al federalismu, a la bataia anti-mundialista e a la difesa di identità etnich e pupular, passa scià in de nüm!

Tera Insübra – Sed de Vares
cuntrada del Frascun (via Frasconi) 4 (Zona Biüm) - 2110 0 Vares (VA)
Tel/Fax 0332/286542
posta letronega: terra.insubre@galactica.it

L'è stada anca dervüda 'na nòa sed destacada de l'assuciaziun a Marcal arent a Rho (MI).
Tücc i soci di band arent pöden cuntatà l'assuciaziun ai adress:

Tera Insübra – Sed destacada de Marcal
cuntrada del Jacini (via Jacini) 134
20010 Marcal (MI)
Tel. 348.2418790 - 348.2418791
E-mail: terra.insubre@virgilio.it

L'iscriziun a Tera Insübra la dà el dirit a vègh a cà la rivista trimestrala “Terra Insubre”

www.terrainsubre.org

Azienda agritüristega “La Selvaggia”

Cuntrada S.Maria, Iucalità Sumana - Mandel (LC)
338-1740083
la_selvaggia@libero.it

Avert tüt l'ann
Piat rüstegh e tradiziunai

 brianze

www.brianze.it

Brianze l'è un periodich de cultüra ch'el cünta sù cunt un lenguagg e un pünt de vedüda diferent, la varietà d'esperienz, de valur, de pruget e d'iniziatif che ch'han faa e fan la storia de la Brianza. El rutucalch, vegnüü al mund in de la primavera del 1998, la mandum inturna in 180 cumün, de Munscia fin'a Erba, del Seves a l'Ada. La redaziun l'è furmada de 'na vintena de personn d'estraziun cultürala diferenta che lauren a gratis insem a de nüm.

Brianze - cuntrada di mulin (via mulini) 4 –
Briusch / Briusco (MI) – telefon e fax
0362.95589 – e.mail: redazione@brianze.it

